

Ks. Mariusz Białkowski
AM Poznań
ORCID: 0000-0003-3006-0058

„Musica Ecclesiastica”
19 (2024), s. 193–196

Zgłoszono: 26.02.2024
Zaakceptowano: 05.03.2024

NINO ALBAROSA (1933–2023)

Maestro, profesor Nino Albarosa był postacią wyjątkową i przede wszystkim wielowymiarową, łączącą w swej działalności aspekty naukowca, artysty, dyrygenta, pedagoga i – zwłaszcza – szlachetnego chrześcijanina.

Urodził się w Mesynie na Sycylii. Wczesnie odkrył w sobie zdolności muzyczne, które zaowocowały podjęciem systematycznej nauki. Studiował filologię klasyczną w uniwersytecie w Katanii, fortepian w konserwatorium muzycznym im. Vincenzo Belliniego w Palermo oraz podjął studia z zakresu paleografii muzycznej w uniwersytecie w Parmie oraz w Papieskim Instytucie Muzyki Sakralnej (PIMS) w Rzymie. Jak się okaże, ta ostatnia uczelnia, a dokładnie: jej wybitny profesor, o. Eugène Cardine OSB, wpłynął na karierę i działalność prof. Albarosa.

Po okresie prowadzenia zajęć w uniwersytetach w Parmie, Bolonii oraz Mesynie został profesorem paleografii i semiologii gregoriańskiej w uniwersytecie w Udine oraz prowadził katedrę śpiewu gregoriańskiego i semiologii w Papieskim Instytucie Muzyki Sakralnej w Rzymie (1996–2005).

Zetknięcie się z twórcą nowego spojrzenia na śpiew gregoriański zaowocowało wieloma inicjatywami, które prof. Albarosa prowadził do końca życia. Pod wpływem o. Cardine’a wespół z ks. Antoniem Robello, Michiko Hirayama, Marie-Claire Billecocq, o. Rupertem Fischerem OSB założyli w 1975 r. w Rzymie Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Śpiewu Gregoriańskiego (*Associazione Internazionale Studi di Canto Gregoriano*, AISCGre), które po odejściu z PIMS o. E. Cardine’a z racji osiągniętego wieku emerytalnego, kontynuowało formację gregoriańsko-semiologiczną głównie w trakcie organizowanych letnich kursów śpiewu gregoriańskiego, zwłaszcza w Cremonie. Od 1979 r. siedzibą AISCGre stała się właśnie Cremona. Nieco później, z powodu pokaźnej liczby członków, postanowiono wyłonić w Stowarzyszeniu sekcje językowe oraz narodowe. Po ukonstytuowaniu się sekcji włoskiej prof. Albarosa przez wiele lat był jej prezesem, a w 2011 r. został prezesem honorowym; *nota bene* tytuł ten nadany został mu w Poznaniu podczas IX Międzynarodowego Kongresu Śpiewu Gregoriańskiego. Obok działalności akademickiej prof. Albarosa był niestrudżonym działaczem na niwie organizacyjnej: osobiście inicjował i był zapraszany do prowadzenia kursów dokształcających ze śpiewu gregoriańskiego w wielu krajach i na wielu kontynentach.

W długiej karierze wygłosił wiele referatów naukowych podczas konferencji, sympozjów, zjazdów i międzynarodowych kongresów. Jako artysta-dyrygent zespołów: „Mediæ Ætatis Sodalitium” i Żeńskiej Scholi Gregoriańskiej przy PIMS, koncertował i towarzyszył liturgiom w wielu krajach, m.in. w Hiszpanii, Portugalii, Austrii, Niemczech, Polsce, Rosji, Belgii, Japonii, Luksemburgu. Wiele utworów, głównie klasycznego repertuaru gregoriańskiego, utrwalił w nagraniach fonicznych oraz audycjach radiowo-telewizyjnych.

Nino Albarosa. Fot. w archiwum autora

Jego dorobek naukowy wyraża się ponad 200 publikacjami w językach: włoskim, niemieckim i francuskim. Do tego dochodzą liczne tłumaczenia prac autorów piszących po niemiecku lub francusku. Znaczna część ukazała się najpierw w *Boletino dell'AIISCGre*, który w 1977 r. założył prof. Albarosa i który w 1985 r. przekształcił w rocznik naukowy *Studi Gregoriani* i którego – przez wiele lat – był redaktorem naukowym. Z racji prowadzenia zajęć akademickich był promotorem oraz recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich i doktorskich z zakresu muzykologii, przede wszystkim ze śpiewu gregoriańskiego.

W swoich badania kontynuował i rozwijał myśl o. E. Cardine'a. W centrum naukowego zainteresowania prof. Nino Albarosy był adiaSTEMATYCZNY znak neumatyczny w jego kontekście i jego znaczenie w praktyce wykonawczej. Rzetelne badania porównawcze, prowadzone w oparciu o skrupulatnie sporządzone tablice, stanowiły

niewzruszony fundament poprawnego wniosku. We współpracy z innymi naukowcami zajmował się także edytorstwem źródeł rękopiśmiennych, które poszerzały wiedzę gregorianistów.

Prof. Albarosa był szanowanym i docenianym naukowcem: w latach 1982–1989 pełnił funkcję prezesa Włoskiego Stowarzyszenia Muzykologów. Był zapraszany do współpracy z wieloma ośrodkami naukowymi na świecie; bardzo cenił sobie łączność także z mediewistami polskimi¹, m.in. prof. Elżbietą Witkowską-Zarembą. Był wybitnym gregorianistą, którego biogram utrwaliły światowe encyklopedie i słowniki muzyczne. Za swoją działalność w obszarze nauki, sztuki, liturgii i przede wszystkim za świadectwo autentycznej chrześcijańskiej postawy, 23 maja 2008 r. z rąk kard. Zenona Grocholewskiego, Prefekta Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej, odebrał doktorat *honoris causa* w zakresie muzyki sakralnej przyznany przez Papieski Instytut Muzyki Sakralnej w Rzymie.

Był postacią o wysokiej kulturze osobistej i szlachetnym chrześcijaninem. Dla wielu osób już od pierwszego kontaktu okazywał się postacią charyzmatyczną o niezwykłej duchowości. Sposób bycia, wysławiania się, a nawet styl ubioru powodowały, iż często brany był za osobę duchowną. Każdego dnia żył śpiewanym Słowem Bożym. Dzień rozpoczynał od indywidualnych porannych laudesów według antyfonarza benedyktyńskiego oraz Mszy św. Wynikało to nie tylko z obowiązków benedyktyńskiego oblata niemieckiego opactwa Gerleve, ale przede wszystkim z dogłębnego przekonania o słuszności i wierności tradycji chrześcijańskiej oraz nadrzędnego celu śpiewu gregoriańskiego – oddawaniu chwały Bogu. Prace pisemne, testy weryfikujące wiedzę, które zadawał studentom, były opatrywane akronimem „AMDG” (*Ad Maiorem Dei Gloriam*).

Duchowość benedyktyńską pogłębiał utrzymując więź z wieloma klasztorami, nawet podczas rodzinnych wakacyjnych podróży, co dla jego małych jeszcze dzieci: Umberta, Ruth i Martina – jak wspominają dziś – nie było pasjonującymi wydarzeniami. Znane powiedzenie: „za sukcesem mężczyzny stoi kobieta” znajduje potwierdzenie w życiu prof. Nino Albarosy. Jego żona, Maria, była kobietą subtelną i niezwykle oddaną. Troszcząc się o rodzinę jednocześnie uczestniczyła we wszystkich dziełach męża, w działalności AISCGre i sama także praktykowała śpiew gregoriański. Niezwykłym i wyjątkowym przeżyciem było oglądanie relacji małżeńskiej obojga małżonków, zasłuchanych i trwających w śpiewanym Słowie Bożym. W ziemskim wymiarze śmierć żony (13.05.2003) odcisnęła na profesorze ślad.

Profesora Nino Albarosę cechowała ogromna pokora i niezwykła determinacja w realizacji celów życiowych. W ostatnim, trudnym etapie ziemskiego życia (2015–2023), mimo iż był dotknięty ciężką chorobą, pozostał wiernym swojemu ideałowi głoszenia chwały Bożej. Odszedł do domu Pana 21 marca 2023 r.; pogrzeb odbył się

¹ Autorowi przez skromność nie wypadało napisać, niemniej Redaktor Naczelny *Musica Ecclesiastica* zaświadcza, iż podczas wielokrotnych osobistych spotkań w Moskwie (2009–2013) profesor N. Albarosa wyrażał się z wielkim szacunkiem i uznaniem zarówno o osobie ks. Mariusza Białkowskiego, jak i jego dokonaniach na polu gregorianiki.

trzy dni później – 24 marca. Msza św. pogrzebowa została odprawiona w kościele pw. św. Zygmunta, a ciało zostało złożone obok małżonki Marii w kolumbarium na cmentarzu miejskim w Cremonie. W dniu pogrzebu można było przekonać się o jakości i sile ludzkich relacji do prof. Albarosy; w tamtym momencie, w jednym miejscu można było rozpoznać twarze światowej sławy gregorianistów, znanych z artykułów i książek. W ostatnim pożegnaniu, obok najbliższych, wzięli udział, bliscy, przyjaciele, wychowankowie. Po raz kolejny poprzez życie i działalność prof. Nino Albarosy objawiła się chwała Boża. Jego dokonania naukowe, artystyczne, pedagogiczne i jego szlachetność stanęły przed Bogiem, który – jak wierzymy – dołączył Profesora do grona oddających Mu nieustanną chwałę.

Umiłowany uczeń